

Minister Klimatu i Środowiska

Paulina Hennig-Kloska

BM-WP.050.73.2024.KM
3236096.12742316.10274360
Warszawa, 29-06-2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację Pana Posła Daniela Milewskiego **w sprawie monitorowania gospodarki metali rzadkich**, znak: K10INT3248, poniżej przekazuję informacje w zakresie posiadanych kompetencji.

Metale ziem rzadkich posiadają status surowca krytycznego i strategicznego dla UE wg przyjętego w maju br. rozporządzenia UE w sprawie ustanowienia ram na potrzeby zapewnienia bezpiecznych i zrównoważonych dostaw surowców krytycznych¹ (CRMA). Rozporządzenie przewiduje poprawę zdolności Unii w zakresie monitorowania i ograniczania ryzyka związanego z dostawami surowców krytycznych. Jest temu poświęcony rozdział 4 w przedmiotowym akcie prawnym, który przewiduje w szczególności monitoring surowców, które stwarzają ryzyko zakłócenia konkurencji lub fragmentacji rynku wewnętrznego.

W zakresie monitoringu światowego surowców prowadzone są działania przez Międzynarodową Agencję Energetyczną (IEA). Ministerstwo Klimatu i Środowiska bierze udział w grupie IEA dot. surowców krytycznych. IEA w maju 2024 r. opublikowała Global Critical Minerals Outlook 2024². Raport ten jest kontynuacją inauguracyjnego przeglądu rynku z 2023 r. Zapewnia pogląd na rozwój przemysłu w 2023 i na początku 2024 roku w zakresie surowców krytycznych. Oferuje średnio - i długoterminowe perspektywy popytu i podaży kluczowych surowców krytycznych niezbędnych do transformacji energetycznej w oparciu o najnowsze trendy technologiczne i polityczne, w tym dla metali ziem rzadkich.

W raporcie ocenia się również kluczowe zagrożenia dla niezawodności, zrównoważonego rozwoju i różnorodności łańcuchów dostaw surowców krytycznych oraz analizuje konsekwencje dla polityki i zainteresowanych stron z branży. Raportowi będzie towarzyszyć zaktualizowana wersja Critical Minerals Data Explorer³, czyli interaktywnego narzędzia online, które pozwala użytkownikom śledzić najnowsze prognozy IEA.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1252 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby zapewnienia bezpiecznych i zrównoważonych dostaw surowców krytycznych oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1724 i (UE) 2019/1020.

² Global Critical Minerals Outlook 2024 - <https://www.iea.org/reports/global-critical-minerals-outlook-2024>.

³ <https://www.iea.org/data-and-statistics/data-tools/critical-minerals-data-explorer>

W obecnie realizowanej Polityce Surowcowej Państwa⁴ (która jest obecnie weryfikowana i aktualizowana) załączone jest zbiorcze zestawienie obecnego i prognozowanego zapotrzebowania na poszczególne analizowane surowce mineralne, jednakże została ona opracowana dla danych wg stanu na koniec 2018 r. W obecnej chwili MKIŚ zleciło państwowej służbie geologicznej zadanie pn. *Aktualizacje surowcowe – metodyka wyznaczania surowców krytycznych i strategicznych dla polskiej gospodarki wraz z nowymi listami surowcowymi*, które ma polegać na weryfikacji obecnej metodyki wyznaczania surowców krytycznych i strategicznych dla polskiej gospodarki oraz aktualizacja listy surowców według przyjętej zmodyfikowanej metodyki.

Dodatkowo służba geologiczna (psg) prowadzi zadanie pn. Monitoring działań eksploracyjnych i wydobywczych na świecie w zakresie surowców deficytowych (z grupy krytycznych i strategicznych) dla polskiej gospodarki i krytycznych na świecie oraz monitoring działalności wybranych państw w obszarze surowców (2024-2025). Celem zadania jest kontynuacja prowadzonego od 2022 roku monitoringu działań eksploracyjnych i inwestycyjnych na świecie w obrębie kopalin służących do produkcji surowców potrzebnych dla polskiej gospodarki.

Dodatkowo psg w ramach zadania „Wsparcie działań Głównego Geologa Kraju w zakresie prowadzenia Polityki Surowcowej Państwa – część II” wykonała raport pn. Pozyskiwanie surowców mineralnych ze złóż kopalin – Baza wiedzy o złożach kopalin Cz. I: „Określenie istniejących i potencjalnych źródeł importu do Polski surowców deficytowych” wraz z następującymi załącznikami:

- Załącznik I - Surowce mineralne deficytowe dla polskiej gospodarki – propozycja nowego podejścia do surowców strategicznych i krytycznych.
- Załącznik II - Surowce deficytowe – przegląd źródeł dla potrzeb krajowych analiz gospodarczych. Charakterystyka kopalin służących do pozyskania surowców deficytowych.
- Załącznik III - Obecne kierunki importu do Polski surowców deficytowych.

Ponadto, metale rzadkie w Polsce głównie zużywa się prawdopodobnie w przemyśle szklarskim i optycznym, zaawansowanych wyrobach elektronicznych oraz w produkcji stopów specjalnych. Jak widać w przedstawionej poniżej tabeli Polska nie produkuje metali ziem rzadkich, a ich import jest na bardzo małym poziomie.⁵

Tab. 1 Produkcja, import, eksport oraz zużycie metali rzadkich w Polsce.

Gospodarka pierwiastkami ziem rzadkich, itrem i skandem w Polsce (CN 2805 30, w tonach)

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Produkcja	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Import	27	2	108	556	52	22	397	11	7	1
Eksport	1	–	–	–	–	–	–	–	119	–
Zużycie pozorne	26	2	108	556	52	22	397	11	–112	1

Źródło: GUS, OW

Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk.

W celu dywersyfikacji dostaw CRMA Polityka Surowcowa Państwa przewiduje tworzenie partnerstw strategicznych z państwami posiadającymi surowce krytyczne, w tym metale ziem rzadkich. Takie partnerstwa są już realizowane z innymi państwami. W zakresie m.in. metali rzadkich Polska podpisała i realizuje szereg porozumień:

1. Współpraca z Mongolią - podpisanie Memorandum z Mongolią umożliwiło rozpoczęcie planowanego zadania państwa wykonywanego przez państwową służbę geologiczną - "Poszukiwania surowców krytycznych w Azji (Mongolia)". Realizacja zadania przewidziana jest do 30.04.2026. Zadanie ma na celu rozpoznanie i ocenę geologiczną danych z różnych regionów Mongolii pod kątem wydobywania surowców krytycznych oraz analizę i interpretację wyników badań.
2. Współpraca z Uzbekistanem - w wyniku nawiązanych kontaktów bilateralnych z Uzbekistanem 09.05.2022 r. zawarto porozumienie o współpracy pomiędzy Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym, oraz Państwowym Komitetem Republiki Uzbekistanu ds. Geologii i Zasobów Mineralnych – MoU. Zakres MoU obejmuje m.in. prowadzenie wspólnych badań w zakresie rozpoznawania, dokumentowania i racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi (w szczególności węglowodorów i surowców krytycznych), w tym określenie warunków inwestowania i podejmowania wspólnych przedsięwzięć gospodarczych.
3. Współpraca z Ukrainą - 23.06.2022 r. podpisano porozumienie o współpracy w zakresie geologii i surowców pomiędzy Państwowym Instytutem Geologicznym - Państwowym Instytutem Badawczym, a Państwową Służbą Geologiczną i Badań Podziemnych Ukrainy. Zakres współpracy obejmuje m.in. prowadzenie badań i realizację prac w zakresie górnictwa, w tym poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin (ze szczególnym uwzględnieniem surowców krytycznych i strategicznych).
4. Współpraca z Kazachstanem - 05.03.2023 r. w podpisano porozumienie pomiędzy służbami geologicznymi Polski i Kazachstanu (MoU). Zakres MoU obejmuje m. in. prowadzenie wspólnych badań w zakresie rozpoznawania, dokumentowania i racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi (strategicznymi i krytycznymi dla obu stron).
5. Współpraca z Argentyną - 22.05.2023 r. podpisano porozumienie o współpracy (MoU) pomiędzy PIG-PIB oraz Argentyńską Służbą Geologiczną – Górnictwem (SEGEMAR). Zakres MoU obejmuje m.in. poszukiwania geologiczne i ocenę zasobów złóż kopalin, w szczególności w zakresie surowców krytycznych i strategicznych
6. Współpraca z Republiką Dominikany - 03.11.2022 r. podpisano porozumienie pomiędzy służbami geologicznymi Polski i Dominikany (MoU), które pozwoli na wspólne prowadzenie prac badawczych, a tym samym będzie umożliwiało weryfikację danych geologicznych w Dominikanie w celu podjęcia ewentualnych inwestycji przez polskich przedsiębiorców. Zakres współpracy obejmuje m.in. prowadzenie wspólnych badań w zakresie rozpoznawania, dokumentowania, i racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi (w szczególności surowców energetycznych i krytycznych dla obu stron).

Dodatkowo państwowa służba geologiczna realizowała lub jest w trakcie realizacji następujących zadań:

1. Ocena możliwości udokumentowania zasobów REE w wybranych perspektywicznych utworach osadowych obrzeżenia Gór Świętokrzyskich (01.01.2022 - 31.03.2025). Celem jest określenie możliwości udokumentowania pierwiastków ziem rzadkich na dawnych obszarach górnictwa rud fosforytonośnych w rejonie obrzeżenia Gór Świętokrzyskich
2. Opracowanie budowy geologicznej i ewolucji rejonu lubelskiego wraz z obszarami sąsiednimi (strefą mazowiecką, blokiem Radom-Kraśnik, NE częścią wyniesienia górnego Sanu) na podstawie zintegrowanej analizy danych geologicznych i geofizycznych – etap I: kwerenda i integracja kluczowych danych (01.01.2024 - 31.12.2024). Celem jest kompleksowe podsumowanie wyników wieloletnich badań tego rejonu, wraz z analizą przydatności stwierdzonych tu struktur geologicznych, również pod względem występowania metali ziem rzadkich.
3. Bilans Zasobów Antropogenicznych Polski – etap I (termin realizacji styczeń – grudzień 2024 r.) - celem realizacji zadania jest rozpoczęcie bilansowania zasobów antropogenicznych zdeponowanych na hałdach i zwalówiskach pogórnicznych dla potrzeb Gospodarki Obiegu Zamkniętego, poprzez przeprowadzenie badań pilotażowych w wybranym województwie (śląskim), wybranym na podstawie analizy wielokryterialnej. Antropogeniczne nagromadzenia kopalin są perspektywicznym obszarem pozyskiwania surowców naturalnych a materiał, który się na nich znajduje może być wykorzystany w wielu dziedzinach przemysłu.
4. Ocena możliwości pozyskiwania surowców rzadkich (w szczególności niektórych metali) z obszarów i złóż do tej pory nie rozpoznawanych pod tym kątem (06.12.2018 – 21.01.2021). Celem było zbadanie możliwości występowania pierwiastków takich jak Co, V, Bi, Te w kilku zarzuconych złóżach w Polsce. Stwierdzono, że jedynie złoża siarczków złota występujące w Sudetach można traktować jako potencjalne źródło pierwiastków śladowych (bizmutu czy telluru), ponieważ tamtejsze średnie zawartości Te i Bi są wyższe niż w cechsztyńskich rudach miedzi. W pozostałych przypadkach koncentracje poszukiwanych pierwiastków są zbyt niskie.
5. Ocena potencjału złożowego REE w Polsce (06.12.2018 – 22.01.2021). Podsumowanie obecnego stanu wiedzy na temat występowania REE w Polsce oraz dokonanie pilotażowej oceny perspektyw ich nagromadzeń. Stwierdzono, że największe zawartości pierwiastków ziem rzadkich występują w koncentratkach minerałów ciężkich z piasków bałtyckich, w fosfogipsach z Wizowa i w otworze Niekań PIG-1.
6. Weryfikacja próbek geologicznych pod kątem zawartości LREE i HREE i niektórych pierwiastków promieniotwórczych oraz niektórych innych pierwiastków (06.12.2018-22.01.2021). Celem była ocena zawartości REE, U, Th, Hf i Zr w rdzeniach wiertniczych pochodzących ze skał osadowych z terytorium Polski z wyłączeniem obszaru Polski północno-wschodniej. Stwierdzono istnienie jedynie nieznacznych wzbogaceń w metale ziem rzadkich i Th.

W kontekście kwestii związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym i recyklingiem informuję, że Minister Klimatu i Środowiska wspiera działania mające na celu stworzenie gospodarki o obiegu zamkniętym. Gospodarka o obiegu zamkniętym (GOZ) to koncepcja gospodarcza, w której produkty, materiały oraz surowce powinny pozostawać w obiegu tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów powinno być jak najbardziej zminimalizowane.

W podejściu GOZ, jeżeli już dojdzie do wytworzenia odpadów, powinny być one w pierwszej kolejności traktowane jako surowce wtórne i być wykorzystane do ponownej produkcji. Natomiast na wszystkich pozostałych etapach cyklu życia powinny istnieć mechanizmy, które przyczynią się do wydłużenia czasu korzystania z produktów albo zastępowania produktów innymi, również niematerialnymi substytutami.

Gospodarka odpadami w Polsce powinna opierać się zatem przede wszystkim na realizacji hierarchii sposobów postępowania z odpadami, określonej w art. 17 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach, zgodnie z którą w pierwszej kolejności należy zapobiegać powstawaniu odpadów. Odpady, których powstaniu nie udało się zapobiec należy odpowiednio zagospodarować, w szczególności poprzez przygotowanie do ponownego użycia lub recykling.

Mając na uwadze powyższe, zagospodarowanie jak największej ilości odpadów przez recykling, wymaga się, aby odpady były zbierane selektywnie oraz były jak najlepszej jakości. Dlatego też jednym z wyzwań w najbliższym czasie będzie dalszy rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów na terenie kraju, który zapewni pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu.

Zatem wychodząc naprzeciw oczekiwaniom branży, resort klimatu i środowiska podjął prace nad zmianą przepisów art. 101a ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach dotyczącego obowiązku selektywnego zbierania odpadów budowlanych i rozbiórkowych. Określony podział odpadów budowlanych i rozbiórkowych (odpady BiR) na poszczególne frakcje, takie jak: drewno, metale, szkło, tworzywa sztuczne, gips, odpady mineralne (beton, cegła, płytki i materiały ceramiczne, kamienie), nie będzie bezpośrednio opierał się na obowiązku segregacji u źródła, ale będzie również umożliwiał przekazanie odpadów innemu uprawnionemu podmiotowi, który zajmie się segregacją odpadów BiR. Powyższa zmiana pozwoli na stworzenie jednolitego systemu selektywnej zbiórki, a prawidłowa segregacja odpadów powinna również mieć wpływ na poprawę dostępności do surowca na rynku oraz ułatwić jego dalsze wykorzystanie.

Podsumowując Ministerstwo Klimatu i Środowiska popiera potrzebę zwiększenia recyklingu metali rzadkich w Polsce i efektywnego zbierania tych odpadów, aby przyczynić się do tworzenia gospodarki o obiegu zamkniętym oraz zapewniać ciągłość dostępności surowca.

Z wyrazami szacunku

Paulina Hennig-Kloska

Minister Klimatu i Środowiska
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:
Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM.